

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Näin teimme lapsivaikutusten arvioinnit Soiteissa - LAPEn aikana

soite

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja
terveyspalvelukuntayhtymä

Teija Roiha, Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja
terveyspalvelukuntayhtymä Soite

Katja Kivioja os. Hakola, Tmi EVAus –palvelut Kivioja

ESITYKSEN TAUSTA/SISÄLTÖ

- **Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) kehittäminen** oli osana lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa (LAPE). Lasten ja nuorten päivystykseen kohdistuva lapsivaikutusten arviointi oli ensimmäinen Suomessa toteutettu sote-toimijan LAVA. Lasten ja nuorten neuropsykiatristen palveluiden LAVA oli ensimmäisiä SIVISOTEn yhdyspintaan sijoittuva LAVA.
- Lasten ja nuorten päivystyksen LAVA
 - Prosessi
 - Tulokset
 - Lapsen oikeuksien näkymät
- Keski-Pohjanmaan LAVA malli (lapsi-, nuoriso- ja perhevaikutusten arviointi)
 - Prosessi
 - Työvälineitä
- Lasten ja nuorten neuropsykiatristen palveluiden LAVA
 - Prosessi
 - Tulokset
 - Lapsen oikeuksien näkymät
 - Systemiset näkymät

TEKEMÄLLÄ OPPII – KOHTI ENSIMMÄISTÄ LAVAA

- **Keski-Pohjanmaan LAPEen** sisältyi uuden lasten päivystyksen pilotointi, jossa kehitettiin lasten päivystys vastaamaan yliopistosairaaloiden päivystysmallia. Mallissa lasten ja nuorten päivystys on eriytettynä tilojen ja henkilöstöresurssien osalta yhteispäivystyksestä.
- Päivystyksen pilotti toteutettiin 3kk ajan loka-joulukuu 2017. Toimintaa jatkettiin määräaikaisena tammi-toukokuu 2018. Lapsivaikutusten arviointi toteutettiin helmi-huhtikuussa ja valmis LAVA esiteltiin touko-kesäkuussa 2018, jonka jälkeen toiminta vakinaistettiin.

Soiten laaja LAVA: Lasten ja nuorten päivystys

Toteutettu lapsivaikutusten arviointi tuotti vertailtavaa tietoa lasten päivystyksen toteutusmalleista sekä laatutekijöitä, joiden avulla edistää lapsen oikeuksien toteutumista jatkossa.

LAVAn ohjausryhmä (Soite):

- **Andreas Blanco Sequeiros**, Lasten ja nuorten sairaalan ylilääkäri, Perheiden palveluiden toimialuejohtaja, K-P LAPE hankepäällikkö
- **Risto Hannula**, Anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkäri, Yhteispäivystyksen ylilääkäri
- **Kaija-Riitta Suonsyrjä**, Päivystys- ja diagnostiikkapalvelujen palvelualuejohtaja
- **Heidi Pettersson**, Lasten ja nuorten sairaalan palvelualuejohtaja
- **Anna-Leena Hohenthal**, Lastentautien ja lastenneurologian osastonhoitaja ja vastuualuejohtaja
- **Nico Jäväjä**, Lastentautien ja lastenneurologia, Sairaanhoidaja ja va apulaisosastonhoitaja
- **Arja Seppälä**, Kokkolan lähipalveluiden vastuualuejohtaja, Palveluesimies Perheneuvola, Lastenvalvonta, K-P LAPE hankepäällikkö
- **Anne Saarela**, K-P LAPE muutosagentti
- **Eija Kellokoski-Kari**, Toimialuejohtaja, Maakunnan sote-järjestämisen muutosjohtaja
- **Henri Nevalainen**, Hyvinvointikoordinaattori
- **Jussi Salminen**, Kehittämisyksikön kehittämisjohtaja
- **Tommi Koskinen**, Soite talous- ja laskutuspalvelut, Talouspäällikkö
- **Lotta Seppinen**, Lestijokilaakson vastaanottojen vastuualuejohtaja, Yleislääketieteen ylilääkäri
- **Markku Vähähyyppä**, Kokkolan vastaanottojen vastuualuejohtaja

1. Ohjausryhmä ja
suunnittelu
2/2018

2.
Arviointikohteiden
tunnistaminen
3/2018

3. Tiedonkeruu
arviointikohteista
3-4/2018

4. Tulokset ja
analysointi
4/2018

5. LAVA esittely ja
päättös
5-6/2018

6. Sote-LAVA malli
6/2018

LAVA –prosessi, Soite

Arviointinäkö- kulma

- Lapsen oikeudet; lapsi- ja perhevaikutukset
- Organisaation sisäiset vaikutukset, Soite
- Organisaation ulkoiset vaikutukset, Maakuntauudistus

Arviointi- kohteet

- Määrittyvät ensimmäisessä asiantuntijatarkastelussa (ohjausryhmä) sekä perhenäkökulma (asiakasraati), joiden pohjalta vaikutusten selvittely (tiedonkeruu) täsmentyy
- Kerättävä asiaan taustalla oleva määrittävä tieto kuten lait, asetukset, strategiat, laatukriteerit, palvelulupaus yms.
- Kohteista tunnistettava olemassa oleva tieto organisaatiolla kuten tilastot, asiakaspalautteet, kustannustiedot yms.

Arvioitsijat TIEDONKERUU

- Arvioitsijat määrittyvät arviointinäkökulmien ja -kohteiden mukaan: 1) lapset ja perheet, 2) soiten toimijat, joihin asialla vaikutusta, 3) sote-uudistus (maakunta)
- Arvioitsijoilta kerätään tieto vaikutuksista kohteiden mukaan hyödyntäen erilaisia tiedonkeruumenetelmiä (kyselyt, osallistavat kuulemiset)

Arviointi- tulokset

- Arviointitulokset kootaan yhteen ja avataan esittämällä päätösvaihtoehdoista hyödyt ja haitat suhteessa arviointikohteisiin
- Vaikutuksista pyritään osoittamaan vaikutuskertoimet sekä selittävät tekijät. Lisäksi mahdolliset yllättävät vaikutukset, joita ei ole prosessin alussa tunnistettu.

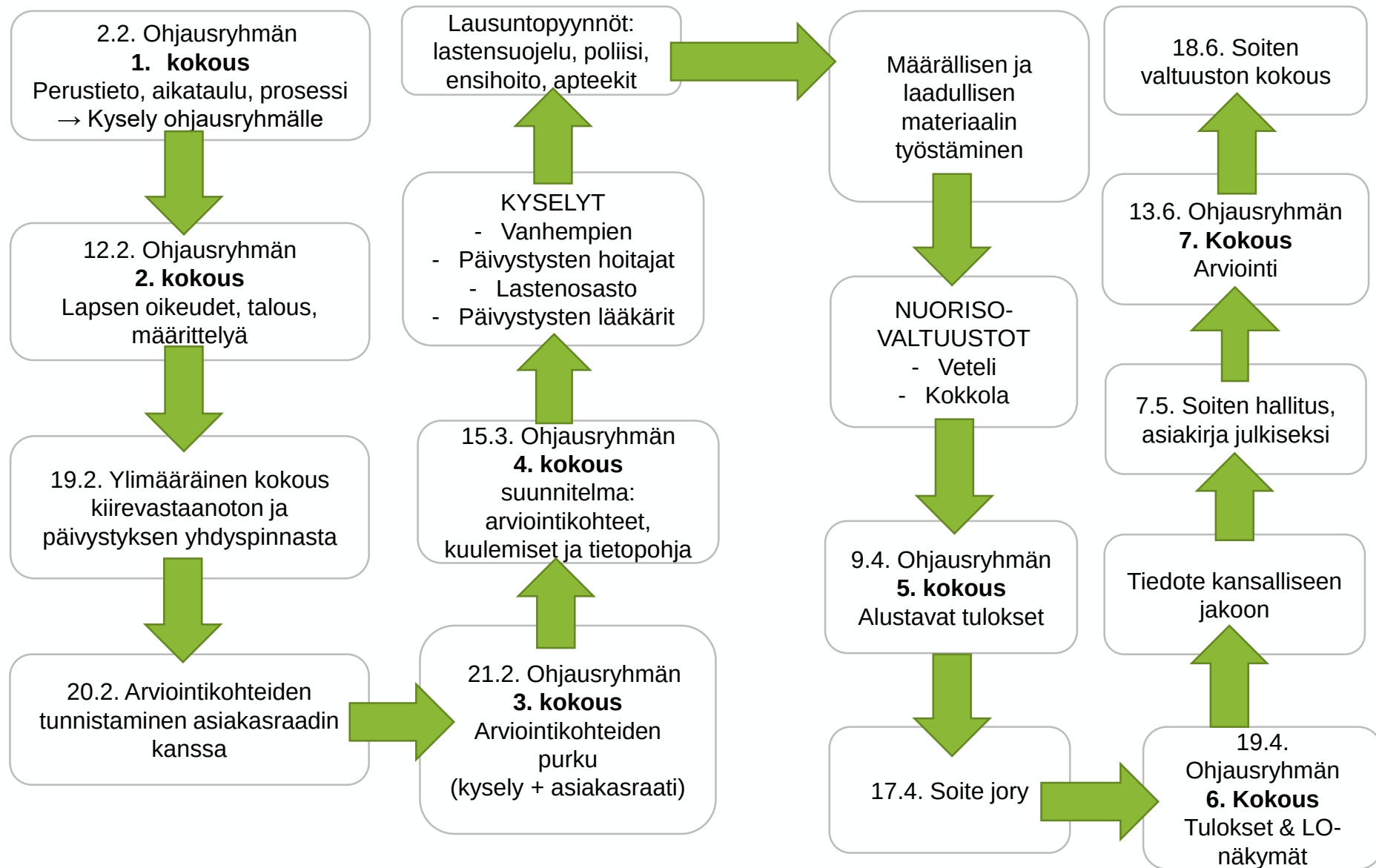
LAVA +EVA

- Prosessi toteuttaa päätöksen teon tueksi ennakkovaikutusten arvioinnin (EVA) sekä lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA).
- Selvittää päätöksen suorat ja välilliset vaikutukset sekä lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset.
- LAVA esitellään päätöksentekijöille (sote-muutosjohtaja + LAVA asiantuntijat).

PÄÄTÖS

- Päätöksessä tulisi sitoutua seurantaLAVAn toteuttamiseen, jolla mitataan ja todennetaan päätöksestä aiheutuneet vaikutukset.

KÄYTÄNNÖN PROSESSIKUVAUS

ARVIOINTIKOHTTEET

- Lait ja järjestämisvastuu, päivystys
- Strategia, palvelulupaus ja laatukriteerit
- Vaikutukset (HyTe, kustannustiedot) > lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset!
- Faktat (lasten osuus väestöstä, yms.)
- Asiakaspalautteet

Maakunnan
lapset ja
perheet

LAPSEN
OIKEUDET
JA ETU

Päätöksen-
teko/Hallinto
Soite (Maku)

Päivystys
(palvelu),
Soite

- Ympäristö ja tilat
- Turvattomuus-turvallisuus
- Yhdenvertaisuus
- Kohtaaminen
- Perheen huomioiminen, vanhemman asiantuntijuus
- Odotusaika
- Hoitoon pääsy
- Hoidon jatkuvuus
- Hoidon tarpeen arviointi (puhelin ja paikan päällä)
- ERITYISLAPSET/-RYHMÄT
- Psyykkisesti oireilevat lapset
- Henkilöstön ammattitaito
- Hoidon saatavuus ja laatu (arvottaminen)
- Lasten suojelu

MAKU

- Kiirevastaanotto ja valuma
- Valinnanvapauslain vaikutukset

- Ympäristö ja tilat
- Henkilöstö (hoitajat ja lääkärit vs. määrät ja käyttöaste)
- Hoitoketjut
- Tukipalveluiden tarve (labra, rtg, sihteerit, lastensuojelu)
- Päällekkäiset laitteistot
- Päivystyksen käyttöaste (potilasmäärä, ulkokuntalaiset)
- Synergiaetu ja yhteistyö

- Kokonaiskulut/talous
- Puhelinpalvelu
- Päivystyksellinen vastuurakenne ja hallinto
- Henkilöstön laaja-alainen osaaminen

- Vanhempien kysely (N 351)
- Henkilöstö (N 35)
 - Yhteispäivystys, sh & lääkärit
 - Lasten päivystys, sh & lääkärit
 - Lasten osasto sh
- Nuorisovaltuustot Kokkola & Veteli
- 4- ja 5-luokkalaisten tilakävely lasten sairaalassa (valmis materiaali)
- Lausunnot
 - Lastensuojelu
 - Apteekit
 - Ensihoito
 - Poliisi
 - Lasten- ja nuorten psykiatria

ODOTUSAIKA

Yhteispäivystys

LAPSET JA VANHEMMAT (N250)

Odotusaika

- 0-30min 13%
- 30-60min 17%
- Yli tunnin 34%
- Yi 2 tuntia 21%
- Yli 3 tuntia 9%
- Yli 4 tuntia 6%

Palaute-Pauli

kaikki potilaat (N293)

0-30 min 26%

30-60min 12%

Yli tunnin 14%

Yli 2 tuntia 17%

Yli 3 tuntia 11%

Yli 4 tuntia 20%

Odotusajan tunnistettuja riskejä:

- Voinnin huonontuminen, kipu
- Väsyminen, levottomuus, turhautuminen
- Infektioriski nousee
- Lääkityksen odottaminen
- Nälkä, jano
- Pelko lisääntyy
- Muiden lasten hoitohaasteet kotona, johon odotusajan kesto vaikuttaa
- Lapsen tilannetta odotusaikana on seurattu todella hyvin/hyvin 22%

HENKILÖKUNNAN HUOMIOITA

- Pitkä odotusaika vähentää luottamusta ja heikentää turvallisuutta
- Lapsen voinnin huononeminen ja oireiden paheneminen
- Lapset voivat joutua odottamaan pitkään lääkärille, labraa tai lääkehoitoa
- Lapset näkevät epäsovivia asioita odottaessa
- Epämukavuus tekijä

LAPSEN OIKEUDET

- Syrjimättömyyteen
- Yhdenvertaisuuteen

LAATUKRITEERIT

- Kohtuullinen odotusaika
- Hoitajan saavutettavuus
- Odotusajasta informointi
- Mahdollisuus juomiseen ja syömiseen
- Aktiviteettejä kaiken ikäisille

Lasten ja nuorten päivystys

LAPSET JA VANHEMMAT (N287)

Odotusaika

- 0-30min 75%
- 30-60min 20%
- Yli tunnin 4%
- Yi 2 tuntia 0,7%
- Yli 3 tuntia 0,3%
- Yli 4 tuntia 0,0%

Roidu (N233)

0-30 min 62%

30-60 min 13 %

yli tunnin 25%

Odotusajan tunnistettuja riskejä:

- Voinnin huonontuminen, kipu
- Väsyminen, levottomuus, turhautuminen
- Nälkä
- Hoitajat eivät ole näköetäisyydellä
- Turvattomuutta, ei tiedä kuka hoitaa tai mistä saa apua jos lapsen vointi romahtaa
- Lapsen tilannetta odotusaikana on seurattu hyvin/todella hyvin 80%

HENKILÖKUNNAN HUOMIOITA

- Huonovointiset lapset otetaan heti hoituhuoneeseen
- Lapsen voinnin huonontuminen
- Hoidon viivästyminen, toisaalta hoito voidaan aloittaa jo lääkärille odottaessa
- Väsyminen
- Infektioriski
- Nälkä, kuivuminen
- Vanhempien tyytymättömyys
- Lapselle jää negatiivinen kokemus

Yhteispäivystys

LAPSET JA VANHEMMAT (N250)

Vastaus todella hyvin/hyvin

- Lapsi on tullut aidosti kuulluksi tai huomioduksi 32%
- Empaattisuus lasta kohtaan 42%
- Ymmärsimme mitä päivystyksessä tapahtuu 35% (odotus, siirtymiset, hoito)

Vanhemman asiantuntijuus huomioitiin:

- Kiitettävästi 8%
- Hyvin 47%
- Välttävästi 38%
- Huonosti 7%

HENKILÖKUNNAN MIELESTÄ

Kohtaamista tukevat:

- Rauhallinen ympäristö
- Ystävällisyys
- Tieto-taito
- Sosiaalisuus
- Avoimuus
- Lapsen aseman ymmärtäminen
- Kiireettömyys
- Asianmukaiset tilat

Hoitajat huomioivat vanhemman/huoltajan asiantuntijuuden lapsen asioissa

- Kiitettävästi 50%
- Hyvin 33%

LAPSEN OIKEUDET

- saada sanoa mielipiteensä asioista
- aikuisten täytyy ottaa mielipiteet huomioon
- päätöksestä on kerrottava ymmärrettävästi
- omaan kulttuuriin, uskontoon ja kieleen
- Saada tietoa ikää vastaavalla tavalla

LAATUKRITEERIT

- Lapsilähtöisyys/kokemus
- Kiireettömyys/rauhallisuus
- Aito kuunteleminen
- Empaattisuus
- Positiivinen asenne
- Lapsen kokonaisvaltainen huomioiminen
- Lapsen tasolle asettautuminen
- Äidinkielen huomioiminen

Erityislaster kohdalla huomioitava lisäksi:

- NON verbaalinen viestintä
- Tulkkaus

Lasten ja nuorten päivystys

LAPSET JA VANHEMMAT (N287)

Vastaus todella hyvin/hyvin

- Lapsi on tullut aidosti kuulluksi tai huomioduksi 91%
- Empaattisuus lasta kohtaan 90%
- Ymmärsimme mitä päivystyksessä tapahtuu 89% (odotus, siirtymiset, hoito)

Vanhemman asiantuntijuus huomioitiin:

- Kiitettävästi 59%
- Hyvin 36%
- Välttävästi 3%
- Huonosti 2%

Roidu (N223)

- Perheen mielipiteet huomioitiin 91%
- Kohtelu oli hyvää ja asiallista 92%

HENKILÖKUNNAN MIELESTÄ

Kohtaamista tukevat:

- Ympäristön rauhallisuus
- Henkilökohtainen vastaanottaminen
- Positiivinen asenne, hymyily
- Helposti lähestyttävä hoitaja
- Monikielisyyt
- Halu ja kiinnostus lapsipotilaiden hoitamiseen
- Kokemus lapsipotilaista
- Ymmärrys ja empatia vanhempia kohtaan

Hoitajat huomioivat vanhemman/huoltajan asiantuntijuuden lapsen asioissa

- Kiitettävästi 71%
- Hyvin 29%

LAPSET JA NUORET

"lääkäriin yhteydenotto
mahdotonta"

"suostuivat hoitamaan vaan
akuutimman vaivan"

"..jonot on pitkiä ja
hoito on hyvä"

TURVALLISUUS & HOITO

"...etten koe olevan vain joku potilas,
vaan yksilö"

" lääkäri selittää tilanteen"

"turvallinen olo on jo ihmiset on rauhallisia ja
osaavia ja hyvin suomea puhuvia tyyppejä"

"kun nuorelle tulee tunne, ettei häntä
aliarvioida ikänsä takia.."

"turvallinen kohtelu olla täysillä
asiassa mukana"

TILOJEN & LAPSIYSTÄVÄLLISYYS

"ympäristön pitää olla kodikas"

"verikokeet käytävällä???!"

"lättlästä miniböcker/bildeböcker"

"lapsille tehtäviä esim. bongata tarroja"

"taidetta, eloisuutta lisää"

"taylor"

"nopea arvio
tarviiko tulla"

"numero on helposti
löydettävissä"

"olisi hauskaa, että puhelin-
neuvonta olisi rauhallista
ja asiallista"

LAPSEN OIKEUDET

- Aikuisten täytyy aina selvittää mikä on lapselle parasta, kun he päättävät lapsen asioista. (3)
- Aikuisten täytyy ottaa huomioon lapsen mielipide, kun he päättävät lapsen asioista. Heidän täytyy myös kertoa päätöksestä niin, että lapsi ymmärtää sen. (12)
- Lapsella on oikeus saada apua, jos vanhemmat eivät huolehdi hänestä tai kohtelevat häntä huonosti. (20)
- Vammaisella lapsella on oikeus saada hoitoa ja apua. Hänellä on oikeus erikoishoitoon, joka on parasta hoitoa hänelle. (23)
- Lapsella on oikeus saada hoitoa, jos hän sairastuu. Lapsella on oikeus päästä lääkäriin. (24)
- Lapsella on oikeus omaan kulttuuriin, uskontoon ja kieleen. (30)
- Lapsella on oikeus levätä, leikkiä ja viettää vapaa-aikaa. (31)
- Aikuisten täytyy suojella lasta huonolta kohtelulta. (36)

VAIKUTUKSET, MÄÄRÄLLISET TEKIJÄT

Kohde Vrt. 1-3/2017 ja 1-3/2018	Yhteispäivystys	Lasten ja nuorten päivystys	Muutos	Säästöt
Puhelumäärät	-585 kpl Jäsenkunnat (642 > 57)	Jäsenkunnat 3 797 kpl (kaikki puhelut 4866 kpl)	+ 3 155 kpl	
Lapsipotilasmäärät YLE lapsipotilaat jäsenkunta	-907 hlö (1057 hlö > 150 hlö)	2 153 hlö	+ 1 102 hlö +367 hlö/kk	
Henkilöstökulut YLE lapsi- potilaat jäsenkunta / kaikki YLE lapsipotilaat 93% yhteispäivystys 86% lastenpäivystys	Lääkärit 31 250 € Hoitajat 41 189 € yht. 67 368 € 64,00 €/lapsi	Lääkärit 50 000 € Hoitajat 65 000 € Yht. 115 000 € 46,10 €/lapsi	-17,90 €/lapsi	
Henkilöstömitoitus/vrk	1,5 lääkäriä/vrk (10% lapsipotilaat) 7,5 hoitajaa/vrk (10% lapsipotilaat)	2 lääkäriä/vrk (YLE+ESH) 5 hoitajaa/vrk (2YLE+3ESH)		
Lastenosasto	363 pvä	323 pvä	-40 pvä -49 016,80 €	-49 016,80 €
Lasten ESH	417 hlö	304 hlö	-113 hlö -38 hlö/kk	-41 005,44 €
Laboratorio, kokonaiskulut (vähennetty influenssatapaukset)	-9 805,97 € (10 931,36 € > 9,58 €/YLE lapsi)	+ 11 200,17 € (22131,53 € > 8,87 €/YLE lapsi)	-0,71 €/lapsi	
Lastenosaston laboratoriokulut	48 634,96 €	28 074,89 €	-20 560,10 €	-20 560,10 €
Röntgen, kokonaiskulut	-10 641 € (16 270 € > 14 €/ YLE lapsi)	+ 1 267 € (17 537 € > 7,03 €/ YLE lapsi)	-6,97 €/lapsi	
JÄSENKUNNAN YLE LAPSIPOTILAAN KULUT (henkilöstö+laboratorio+röntgen, ei huomioitu lääkekuluja+vyörytykset)	Henkilöstö 64€/lapsi Tutkimukset 24€/lapsi YHT. 88,00 €/lapsi (1057x88,00€= 93 016 €)	Henkilöstö 46,10€/lapsi Tutkimukset 15,90€/lapsi YHT. 62,00 €/lapsi (2153x62,00€= 133 486 €)	-26,00 €/lapsi (+ 40 470 € kokonaiskasvu) (vrt. 2153x88,00€=189 464€)	- 110 582,34 + 40 470,00 -70 112,34

MATTI JA MAIJA -KIELI

EVA/LAVA MAKU-uudistuksessa HYTE:n sisälle

= ennakkovaikutusten arviointi/lapsivaikutusten arviointi maakuntauudistuksessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön sisälle

= ennen kuin päätetään, mietitään ajoissa hyvät ja huonot asiat, jotta kaikilla olisi hyvä olla ja tehdään oikeita päätöksiä

YHTEISPÄIVYSTYKSESSÄ

LASTEN JA NUORTEN PÄIVYSTYKSESSÄ

YHTEISPÄIVYSTYS

Yhteispäivystys on auki kaikkina vuorokauden aikoina. Yhteispäivystyksessä toimii lääkärin- ja hoitajanvastaanottojen lisäksi puhelinneuvonta. Puhelinneuvonta antaa kotihoito-ohjeita, arvioi hoidon kiireellisuuden ja ohjaa potilaan oikeaan hoitopaikkaan.

Yhteispäivystyksessä tapahtuvan päivystystoiminnan lisäksi sairaalassa päivystää lastenlääkäri, gynekologi ja anestesiodologi. Päivystyspalveluihin kuuluu myös sisätauti- ja kirurgian alojen erikoislääkäreiden, radiologian ja psykiatrian varallaolo-päivystys.

LASTEN JA NUORTEN PÄIVYSTYS

Solten Lasten ja nuorten päivystys on avoinna ympärivuorokauden vuoden jokaisena päivänä ja vastaa lähes kaikista lasten ja nuorten päivystyksellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lasten operatiiviset (mm. kirurgia/korva-, nenä- ja kurkkutaudit) päivystyspalvelut toteutetaan Solten yhteispäivystyksessä.

Lasten ja nuorten päivystykseen pääsee ilman lääkärin lähetettä kotikunnasta riippumatta. Päivystyksessä työskentelee lasten ja nuorten sosiaalisin ja terveydellisin asioihin perehtynyt henkilöstö. Lapsia tutkii ja hoitaa moniammatillinen tiimi: lastensairauksien sairaanhoitajat ja lääkäreiden lisäksi sosiaalityön asiantuntijoita ja yleislääkäreitä riippuen lapsen voinnista. Lapsen kiireellisen hoidon tarve arvioidaan yhteydenoton pohjalta tai paikan päällä.

LAPSEN OIKEUS: Syrjimättömyys ja oikeus kulttuuriin, uskontoon kieleen

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Syrjimättömyysperiaatteen soveltaminen ei tarkoita identtistä kohtelua. (M. Rimpelä 2017).

Lapsilla ei ole samoja lähtökohtia (tieto-taito-ymmärrys) kuin aikuisilla, jonka vuoksi heidän tarpeet tulee huomioida omanaan.

Lapsien kohdalla tulee tehdä positiivista diskriminaatiota/erityiskohtelua, jossa lapsia väestöryhmänä tuetaan erityistoimin, jotta he eivät ole vaarassa jäädä eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin väestöryhmiin.

Saimme hyvää palvelua, vaikka tulimme soittamatta kipeän korvan kanssa ja asumme etelä-pohjanmaalla.

- Vanhempi, lastenpäivystys

"Todella hyvä palvelu vähävaraiselle perheelle, ei niitä lapsen korvia aina ole varaa käydä yksityisellä tarkistuttamassa."

- Vanhempi, lastenpäivystys

"Tuntui ettei otettu todesta vaikka käsi meni pois paikoiltaan"

- Nuorisovaltuusto,
yhteispäivystyksen
puhelinneuvonta

"Erityislapsien kyky käsitellä on vaikeampaa."
- Vanhempi,
yhteispäivystys

Mitä LAVA kertoo?

Lapset altistuvat yhteispäivystyksessä tilanteille, joista heillä ei ole omavaltaisesti mahdollisuutta poistua. Lapsien oikeuksista huolehtiminen on ensisijaisesti vanhempien vastuulla, heihin kohdistuva syrjintä kohdistuu välillisesti myös lapseen. Lapsilla ja perheillä on kokemuksia syrjityksi tulemisesta yhteispäivystyksessä.

Lapset ja perheet kokevat lasten ja nuorten päivystyksen toteuttavan paremmin lapsen oikeuksia. Odotustilassa tai toiminnassa ei ole koettu esiintyvän syrjintää.

Molemmissa on koettu puutteita tarjota palvelua ruotsiksi.

"..Lääkäri käyttänyt epäasiallisia kommentteja lapsesta."

- Vanhempi, yhteispäivystys

"..Lapset altistuvat levottomassa ympäristössä asioille, joita lapsen ei pitäisi joutua todistamaan (aikuisten kielenkäyttö, uhkaava käytös, henkilökunnan ja muiden odottajien välinpitämättömyys)."

- Vanhempi, yhteispäivystys

"Barnakuten måste absolut fortsätta...Det hör till alla barns rättigheter."

- Förälder, barnakuten

LAPSEN OIKEUS

SYRJIMÄTTÖMYYTEEN

"Erityislapsemme on joka kerta joutunut kommentoinnin kohteeksi jonkun muun odottajan toimesta. Erityislapsemme tarpeet on hoitajien ja lääkärin toimesta ohitettu säännönmukaisesti ja usein pilkanomaisesti."

- Vanhempi,
yhteispäivystys

"Det kändes som att vi fick mindre info on vården, då vi inte kunde så bra finska. Barnet kände dig otryggt då läkaren inte pratade svenska."

- Förälder, samjouren

"Toiset potilaat, lähes aina sattuu paikalle potilaita joiden kielenkäyttö ja käytös uhkaavaa. Siinä tilanteessa ei pääse pois vaan on vaan odotettava vuoroa. Ja yritettävä lukea tilanteita niin että pääsee pois alta jos jotain tapahtuu. Todella pelottavaa niin lapselle kuin aikuiselle."

- Vanhempi, yhteispäivystys

OMAAAN KULTTUURIIN, USKONTOON JA KIELEEN

LAPSEN OIKEUS: Lapsen etu ja lapsen suojelu

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Aikuisen vastuulla on selvittää ja arvioida mikä on lapsen edun mukaista.

Arvioida tulee mitkä asiat tukevat lapsen positiivista kehittymistä ja mitkä sitä vaarantavat (psykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti).

Aikuisen velvollisuus on suojella lapsen hyvinvointia ja terveyttä.

"..hoitajat/lääkärit huomioivat lapsia tervehtimällä ohikulkiessaan."
- Vanhempi, lastenpäivystys

"Huonokuntoiset lapset saadaan saatettua suoraan huoneeseen ja kykettyä valvontalaitteisiin, ovat jatkuvan valvonnan alla."

- Henkilökunta, lastenpäivystys

"Berusade vuxna kan vara störande då vi är svenskspråkiga."
- Förälder, samjournen

"Paikalla ei päähtyneitä henkilöitä, lääkäreitä lastensairauksista asiantuntevia ja osaavat kohdata lapsen. Nämä ovat merkittäviä asioita lapsen turvallisuuden tunteen takia.."
- Vanhempi, lastenpäivystys

"Vi hade vår lilla baby med och en annan patient hade velat trösta barnet och tog det från mormons famn."
- Förälder, samjournen

Äitin ja isän pitää olla lähellä!
- Nuorisovaltuusto

Mitä LAVA kertoo?

Lapsi altistuu yhteispäivystyksessä hänen kehitystään vaarantaville useille tekijöille (syrjintä, turvattomat tilanteet, terveyden heikentyminen pitkän odotusajan aikana.)

Lasten ja nuorten päivistys tukee lapsen positiivista kehitystä huomioimalla lapsen tarpeita kokonaisvaltaisemmin.

LAPSEN OIKEUS

LAPSEN ETU

LAPSEN SUOJELU

"Lapsi pelkäsi huutelijoita ja sekavaa käytöstä"
- Vanhempi, yhteispäivystys

"Humalaiset ja vanhukset jotka sairaana halusivat puhutella lasta ja kurkistella vainuihin."
- Vanhempi, yhteispäivystys

Lasten odotus vain sermin takana ja pieni (montaa lasta vanhempineen ei mahdu yhtä aikaa) Yhteispäivystyksessä aikuisten seassa on paljon psyk.potilaita, humalassa olevia potilaita, pahoinpideltyjä, sekavia ym lapsen näkökulmasta "vaarallisia/pelottavia" potilaita. Vartija ei ole päivystyksessä aina.

- Henkilökunta, yhteispäivystys

LAPSEN OIKEUS: Lapsen oikeus tulla kuulluksi, levätä, leikkiä ja viettää vapaa-aikaa

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Lapsella on oikeus tulla kuulluksi häntä koskeissa asioissa. Lapsen on kyettävä ymmärtämään hänelle kerrotut asiat ja kertomaan mielipiteensä ikätasonsa kykyjen mukaisesti.

Lapsella on oikeus toteuttaa itseään lapsena leikkien, leväten ja viettäen omaa aikaa.

"Språkiga. Jag kan finska men inte min barn. De har inte fått/kunnat säga sin åsikt."
- Förälder, samjournen

"Leluja on tarpeeksi joten lapsella riittää niissä tutkittavaa."
- Vanhempi lastenpäivystyksestä

"Lapsi joutui odottamaan kauan. Vastaus oli vain että täällä vaan joutuu odottamaan. Ei lohdutusta. Ei välipalaa..
- Vanhempi yhteispäivystyksestä

"Nuorille helppo olla omatoimisesti yhteydessä" (puhelinneuvonnan tarpeesta)
- Nuorisovaltuusto

Mitä LAVA kertoo?

Kohtaamisen ja kuulluksi tulemisen merkitys on suuri niin lapselle kuin aikuisellekin. Lapsen ikätaso haastaa aikuisia huomioimaan lapsia eri tavalla kuin muita aikuisia. Erityislapsi tulee huomioida yhtäläillä kuin muutkin lapset.

Yhteispäivystyksessä ilmenee haasteita huomioida lapset siten että he tulevat kuulluksi (tilat, odotusaika, kohtaaminen, hoito). Lastenpäivystyksessä lapsi ja perhe huomioidaan kokonaisvaltaisemmin, ja heitä kuullaan läpi koko palveluprosessin (puhelinneuvonnasta alkaen). Molemmissa esiintyy haastetta tarjota palvelua ruotsiksi.

LAPSEN OIKEUS

TULLA KUULLUKSI JA KUULLA ASIOISTA YMMÄRRETTÄVÄSTI

"Avoin WLAN"
- 4.luokkalainen lastenpäivystys

"Myös erityislapsille puhutaan ja selitetään tehtävät asiat kuin kaikille muille lapsille, samoin vanhempia kohdellaan kuten kaikkia muita vanhempia..."
- Henkilökunta lastenpäivystys

Positiivinen asenne, hymyily ja helposti lähestyttävyys, monikielisyys
- Henkilökunta, lastenpäivystys

LEVÄTÄ, LEIKKIÄ JA VIETTÄÄ VAPAA-AIKAA

"Kirjoja myös ruotsiksi ja englanniksi" – 5.luokkalainen lastenpäivystys

"Mukavat sohvat, ne on pehmeät"
- 4. luokkalainen lastenpäivystys

"...lapsia ymmärtävät hoitajat ja lääkärit jotka hymyilee ja luo muutenkin olemuksellaan turvaa, ei tiuski...."
- Vanhempi, lastenpäivystys

"Barnet hinner bli hungrigt och ledsen vid lång väntan."
- Förälder, samjournen

LAPSEN OIKEUS: Saada apua ja hoitoa, saada apua vanhemmilleen

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Lapsella on oikeus saada apua ja hoitoa tarvitsemallaan tavalla sekä kokonaisvaltaisesti (psykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti).

Aikuisen ja erityisesti vanhemman vastuulla on tunnistaa lapsen avun ja hoidon tarve. Lasta itseään tulee myös kuulla ikätason mukaan hänen omasta tilanteestaan.

Auttamalla vanhempia autetaan myös lasta.

"Antaa tukea ja olla läsnä (etten koe olevani vain joku potilas, vaan yksilö)"
(mitä hoidossa tarvitsee, tunteakseen turvallisuutta)

- Nuorisovaltuusto

"Sällan svensk personal på plats för att kunna förklara vad som händer o åtgärder."

- Förälder, samjouren

"Yhteispaivystysnumero ei vastaa. Paikalle päästyä jouduimme odottamaan koska emme olleet soittaneet etukäteen."

- Vanhemp, yhteispaivystys

"Lapsen ikätasoa ei aina huomioida, toimenpiteet selitetään vanhemmille, mutta ei lapsille."

- Vanhemp, yhteispaivystys

Puhelimessa on luotettava täysin vanhemman arvioon ja sen arvion saa vain kysymällä oikeat ja tarkentavat kysymykset.

- Henkilökunta, lastenpaivystys

"Lapseni meni paljon todella heikkoon kuntoon pitkästä odotuksesta johtuen."

- Vanhemp, yhteispaivystys

"Hoitohenkilökunta kävi välillä kysymässä onko kaikki hyvin odotellessamme."

- Vanhemp, lastenpaivystys

"Liikaa luukuttamista 2h 6 eri ammattilaista"

- Nuorisovaltuusto, yhteispaivystys

LAPSEN OIKEUS

SAADA APUA JA HOITOA

SAADA APUA VANHEMMILLEEN

Mitä LAVA kertoo?

Ensimmäinen kohtaaminen ja avun saaminen tapahtuu puhelinneuvonnassa, josta syntyy turvattomuuden tai turvallisuuden tunne. Kokemukseen vaikuttaa se miten lapsen tilanteeseen ja vanhemman huoleen reagoidaan.

Yhteispaivystyksessä lasten ja perheiden kohtaaminen on ammattimaista, vanhemman asiantuntijuutta on pyritty huomioimaan, mutta lapsen kohtaaminen ja kuuleminen jää heikoksi. Lapsen ja perheen saamaa apua ei koeta riittäväksi.

Lastenpaivystyksessä lasten ja perheiden kohtaaminen, kokemus saadusta avusta ja vanhempien asiantuntijuuden huomioiminen on kiitettävällä tasolla. Koko palveluprosessi koetaan turvalliseksi lapselle ja perheelle.

"Yleensä ei kartoiteta vanhempia jaksamista/voimavaroja eikä sitä kirjata"

- Henkilökunta, yhteispaivystys

"Yhden lapsemme osalta on ollut huolta psyykkisistä oireiluista mutta sitä ei ole huomioitu koskaan lääkärin tai hoitajan toimesta, vaikka asiasta on mainittu."

- Vanhemp, yhteispaivystys

"..Personalen är toppen och man upplever att de ser barnet, tar oron på allvar och är grunliga i undersökningarna. Dessutom följs läget upp vid behov via telefon. Barnakuten är super!!"

- Förälder, barnakuten

Maakunnallinen LAVA –malli työstettiin Lasten ja nuorten päivystyksen LAVA kokemusten pohjalta

2018

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI Soiten Lasten ja nuorten päivystys

Alkuvuoden täytyttyä arvioidaan, mikä on lapselle parasta, kun he päättävät lapsen asioista (Yhden lapsen oikeuksien sopimus, artteli 3)

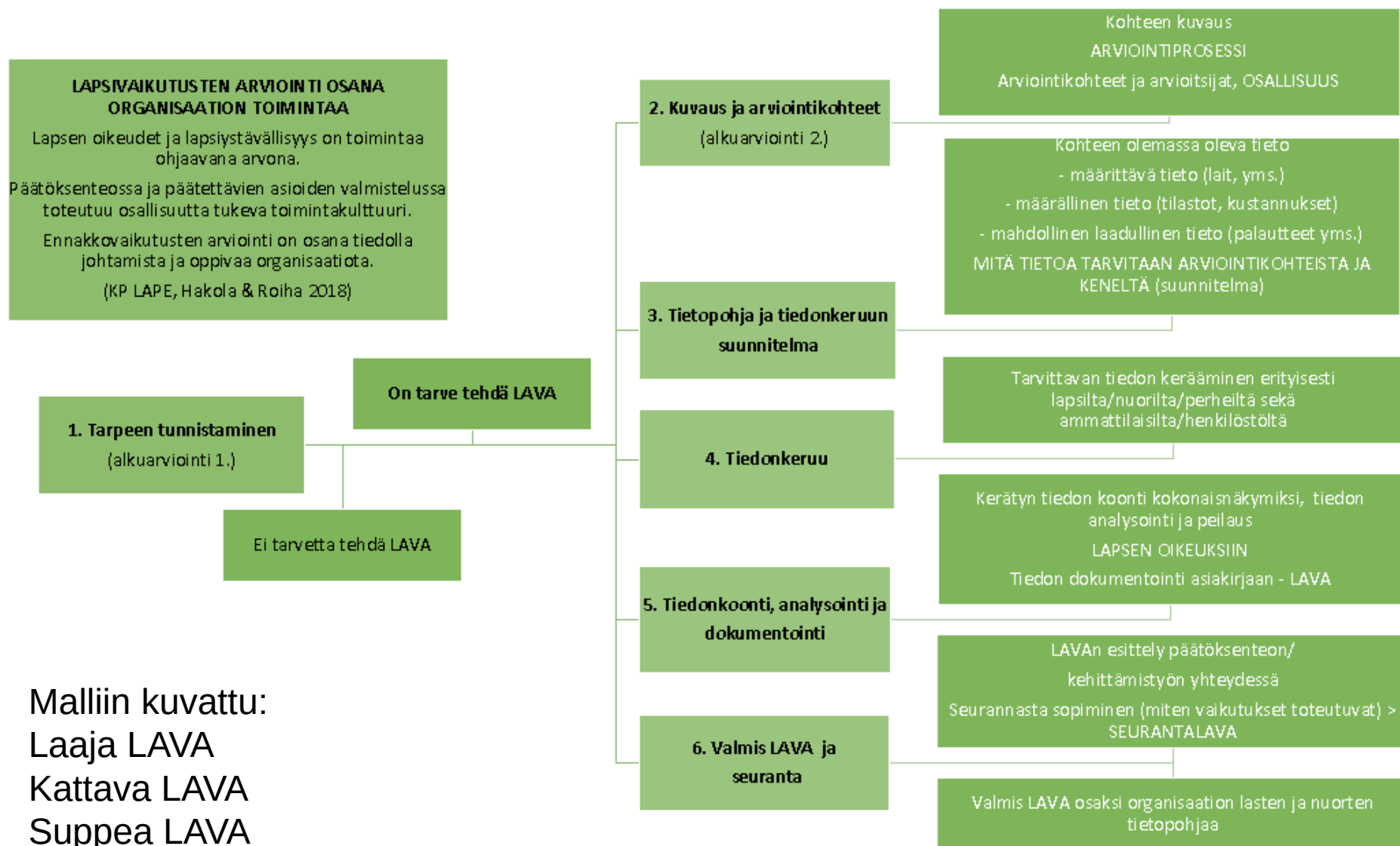
soite
Soitin, Ääntenen soittoliikenne ja
viestintäpalvelut

Karja Hakola ja Teija Roiha
Keski-Pohjanmaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPe)
26.4.2018

KESKI-POHJANMAAN LAVA MALLI

Malliin kuvattu:
Laaja LAVA
Kattava LAVA
Suppea LAVA

MALLIN ALKUARVIOINTI 1.

LAVA KOHTEEN ALKUARVIOINTI 1. (yksittäinen henkilö/virkamies tai asiantuntijat)

KOHDE:

	ARVIOI ONKO PÄÄTÖKSELLÄ VAIKUTUKSIA LAPSIIN JA/TAI NUORIIN	EI	SELVITETTÄVÄ	KYLLÄ
1)	Suoraan lapsiin/nuoriin			
2)	Välillisesti lapsiin/nuoriin			
3)	Suureen määrään lapsia/nuoria			
4)	Pieneen määrään lapsia/nuoria			
5)	Eri lapsi-/nuorisoryhmiin			
6)	Heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin/nuoriin			
7)	Lasten/nuorten yhdenvertaisuuteen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn			
8)	Lasten/nuorten osallisuuteen tai kuulluksi tulemiseen			
9)	Lasten/nuorten kasvuun tai kehitykseen			
10)	Lasten/nuorten terveyteen tai turvallisuuteen			
11)	Lasten/nuorten asumiseen tai liikkumiseen lähiympäristössä			
12)	Perheiden arkeen ja hyvinvointiin			
13)	Aikuisten mahdollisuuteen valvoa lapsen/nuoren etua ja hyvinvointia (henkilöstö, vanhemmat/perhe, muut aikuiset)			
14)	Organisaatioon ja palveluun (lapsille/nuorille)			

MALLIN ALKUARVIOINTI 2.

ALKUARVIOINTI 2. (arviointikohteiden tunnistaminen < ohjausryhmä/asiantuntijat)

Mihin vaikutuksia arvioidaan olevan, joita tulisi selvittää olemassa olevan tiedon ja kerättävän tiedon kautta?

Ovatko vaikutukset arviolta suoria vai epäsuoria/välillisiä ja lyhyen vai pitkän aikavälin vaikutuksia?

ARVIOINTIKOhteet	0-vaihtoehto (nykytila)	1-vaihtoehto	2-vaihtoehto	suora vaikutus (kyllä/ei)	epäsuora/ välillinen vaikutus? (kyllä/ei)	lyhyen aikavälin vaikutus? (kyllä/ei)	pitkän aikavälin vaikutus? (kyllä/ei)
1. VAIKUTUKSIA ➤ ERILAIISIIN LAPSIIN/NUORIIN? (ikä, asuinalue yms.) ➤ HEIKOIMMASSA ASEMASSA OLEVIIN LAPSIIN/NUORIIN?							
2. VAIKUTUKSIA PALVELUN ➤ SAATAVUUTEEN ➤ YHDENVERTAISUUTEEN ➤ LAATUUN							
3. VAIKUTUKSIA LASTEN JA NUORTEN KUULLUKSI TULEMISEEN							
4. VAIKUTUKSIA LASTEN JA NUORTEN KOHTAAMISEEN							
5. VAIKUTUKSIA LAPSEN/NUOREN HYVINVOINTIIN JA TERVEYDENTILAAN							

MALLIN ALKUARVIOINTI 2.

6. VAIKUTUKSIA LAPSEN/ NUOREN TURVALLISUUDEN KOKEMUKSEEN							
7. VAIKUTUKSIA LAPSEN/ NUOREN VARHAIS- KASVATUKSEEN/ KOULUUN/ OPISKELUUN							
8. VAIKUTUKSIA LAPSEN/ NUOREN VAPAA-AIKAAN							
9. VAIKUTUKSIA LAPSEN/ NUOREN YMPÄRISTÖÖN JA LIIKKUMISEEN							
10. VAIKUTUKSIA LAPSEN/ NUOREN PERHEEN HYVINVOINTIIN, TALOUTEEN, ASUMISEEN							
11. VAIKUTUKSIA AIKUISTEN MAHDOLLISUUTEEN SUOJELLA LASTA/ NUORTA JA VALVOA LAPSEN/NUOREN ETUA							
12. VAIKUTUKSIA PALVELUN JÄRJESTÄMISEEN/ TUOTTAMISEEN							

SEURAAVAA LAVAa KOHTI

- **Lasten ja nuorten neuropsykiatristen palveluiden (nepsy) LAVA** toteutettiin syys-joulukuussa 2018. LAVA toteutettiin SIVISOTE yhdyspinnalla ja LAVAlla tuotettiin kokonaiskuvaa tilanteesta.

LAVA prosessin aikataulu 9-12/2018

LAVA-PROSESSI

Nepsyprojekti 1 & Nepsyprojekti 2
Nepsytiimin toiminta alkoi 1/2018

Toiminnan vaikutuksien arvioimiseksi - LAVA
päättös, Soiten perheiden palveluiden johtoryhmä

1. Ohjausryhmä ja
suunnittelu
9/2018

2. Arviointikohteiden
tunnistaminen
9-10/2018

3. Tiedonkeruu
arviointikohteista
10-11/2018

4. Tulokset ja
analysointi
11-12/2018

5. LAVA valmis
12/2018

SeurantaLAVAan sitoutuminen 2022

Vaiheet:

1. Ohjausryhmä ja suunnittelu: arviointinäkökulmien ja tietotaustan tunnistaminen
2. Arviointinäkökulmien tunnistaminen ohjausryhmän ja kahden vanhempain vertaistukiryhmän toimesta, ydinryhmä määrittelee ja viimeistelee arviointikohteet
3. Tiedonkeruu arviointikohteista: 1) toimintatilastot ja –kustannuksien hakeminen 2) sote ammattilaiset, sivistys ammattilaiset, vanhemmat, lapset 7-12v, nuoret 13-16v, nuoret 17-25v 3) lausunnot (2 tahoa)
4. Tulokset ja analysointi: määrällinen tieto (tilastot), laadullinen tieto ja lapsen oikeuksien toteutuminen
5. Valmiin lapsivaikutusten arvioinnin esittely Soiten Perheiden palveluiden johtoryhmässä sekä Soiten johtoryhmässä

LAVA ohjaus ja valmistelu

- **OHJAUSRYHMÄ (3 kokousta), valmistelijat:** Teija Roiha, KP LAPE/Soite (Pj.), Katja Hakola, KP LAPE/Kokkolan kaupunki
 - Ala-Tainio Teija, Sosiaalityöntekijä, Soite
 - Alitalo Taru, Neuvola psykologi, Soite
 - Blanco Sequeiros Andreas, Perheiden palveluiden toimialuejohtaja, Lasten ylilääkäri, Soite, Keski-Pohjanmaan LAPEn hankepäällikkö
 - Erkkilä Soili, SI-toimintaterapeutti, Soite
 - Hietalahti Leena, Toisen asteen erityisopettaja, KPEDU
 - Hyyppä Mari, Psykologi, Soite
 - Isoniemi Marika, Kuraattori, Kannus
 - Kangas Saara, Konsultoiva erityislastentarhanopettaja, Perhönjokilaakso
 - Kauppinen Jouni, Lasten ja nuorten kuntoutuksen vastuualuejohtaja, Soite
 - Löfbacka Sanna, Erikoistuva lastenpsykiatri, Soite
 - Lönnbäck Minna, Perhetukipalveluiden palvelualuejohtaja, Soite
 - Nygren Annika, Toisen asteen erityisopettaja, KPEDU
 - Parpala Teemu, Lääkäri, Soite
 - Pettersson Heidi, Perhepalveluiden palvelualuejohtaja, Soite
 - Petäjä Sonja, Psykologi, Soite
 - Päiviö Eeva, Sivistysjohtaja, Toholampi
 - Saari Antti, Lääkäri, Soite
 - Seppälä Arja, vastuualuejohtaja, Soite, Keski-Pohjanmaan LAPEn hankepäällikkö
 - Taivassalo Krista, Lääkäri, Soite
 - Vitka Tiina, Erityisopettaja, Kokkola
 - Vilo Maria, Kuntoutusohjaaja, Soite
- **YDINRYHMÄ (3 kokousta):**
 - Mäkelä Susanna, Nepsytiimi, Soite
 - Niskanen Maarit, Neuropsykiatrinen valmentaja, Perho
 - Perttula Rauno, Vastaava kuraattori, Kokkola
 - Rinne Kari, Nepsytiimi, Soite
 - Sinko Riitta, Konsultoiva erityislastentarhanopettaja, Kokkola

ARVIOINTIKOhteet

1. Vaikutuksia erilaisiin lapsiin/nuoriin
2. Vaikutuksia palvelun saatavuuteen, yhdenvertaisuuteen ja laatuun
3. Vaikutuksia lasten/nuorten kuulluksi tulemiseen
4. Vaikutuksia lasten/nuorten kohtaamiseen
5. Vaikutuksia lapsen/nuoren hyvinvointiin ja terveydentilaan
6. Vaikutuksia lapsen/nuoren turvallisuuden kokemukseen
7. Vaikutuksia lapsen /nuoren varhaiskasvatukseen/kouluun/opiskeluun
8. Vaikutuksia lapsen/nuoren vapaa-aikaan
9. Vaikutuksia lapsen/nuoren ympäristöön ja liikkumiseen
10. Vaikutuksia lapsen/nuoren perheen hyvinvointiin, talouteen, asumiseen
11. Vaikutuksia aikuisten mahdollisuuteen suojella lasta/nuorta ja valvoa lapsen/nuoren etua
12. Vaikutuksia palvelun järjestämiseen/tuottamiseen

ARVIOINTIKOHTTEIDEN JÄSENTELY

ARVIOINTI-KOHDE (VAIKUTUKSET)	LAPSET/ NUORET	VANHEMMAT	AMMATTILAISET	ORGANI- SAATIO
7. Lasten ja nuorten varhaiskasvatus, koulu, opiskelu	Arki ja yhteistyö - Vaikutukset lapsen ja nuoren arkeen ja perheen hyvinvointiin - Vaikutukset koulussa käymiseen, opiskelukykyyn, kouluviihtyvyyteen Hoito - Kuntoutuksnäkökulma/hoitomuodot (<i>onko apu auttanut?</i>) Tulevaisuus - Vaikutukset lapsen ja nuoren tulevaisuuden suunnitelmiin	Arki ja yhteistyö - Vaikutukset lapsen ja nuoren arkeen ja perheen hyvinvointiin - Vaikutukset koulussa käymiseen, opiskelukykyyn, kouluviihtyvyyteen - Laitos-/ osastojaksojen määrät (+tilastot) (erityisala pompottelu) - Vaikutus yhteistyöhön (vanhemmat-ammattilaiset yhteistyö, sivisote ammattilaisten yhteistyö) Hoito - Kuntoutusnäkökulma/hoitomuodot Tulevaisuus - Vaikutukset lapsen ja nuoren tulevaisuuden suunnitelmiin - Tuki/ohjaus yhdenvertaistaa lapsen ja nuoren mahdollisuuksia	Arki ja yhteistyö - Vaikutukset lapsen/nuorten koulussa käymiseen, opiskelukykyyn, kouluviihtyvyyteen - Laitos-/ osastojaksojen määrät (+tilastot) - Vaikutus yhteistyöhön (ammattilaisten kesken sivisote), - Lapsen arjessa toimivien ammattilaisten (opettajat, hoitajat jne.) kuulluksi tuleminen ja jaksaminen Hoito - Kuntoutusnäkökulma (oikein suunnattua, riittävää, vaikuttavaa, miten suunniteltu arki huomioiden ja arjen ympäristöt?) Tulevaisuus - Tuki/ohjaus yhdenvertaistaa lapsen ja nuoren mahdollisuuksia (miten huomioidaan lapsen/nuorten tulevaisuus? Hoidon jatkuvuus?)	Arki ja yhteistyö - Sidosryhmä-yhteistyö palvelukokonaaisuudessa ja hoito-prosesseissa - Tiedon jakaminen yli organisaatio-rajojen Hoito - Hoidon jatkuvuus ikävaiheittain ja tarpeittain - Kuntoutusnäkökulma/hoitomuodot

Varhaiskasvatus, koulu, opiskelu

LAPSET JA NUORET

N233 (%= ikäryhmät 7-12v, 13-16v, 17-25v)

VAHVUUDET

- Pääsääntöisesti koulu/ opiskelukavereiden sekä opettajien kanssa tullaan hyvin toimeen

HAJAUMA

- Aikuisilta saa tarpeeksi tukea koulutehtäviin 84%, 59%, 40%
- Melu, luokkahuoneen ahtaus ym. häiritsee usein/aina 44% 42%, 27%

HEIKKOUEDET

- 60% yläastelaisista piti oppitunneista useimmiten, 10% ei lainkaan
- 74% nuorista/nuorista aikuisista oli väsynyt tunneilla
- Nuorista 22% ja nuorista aikuisista 18% koki, että heitä ei ymmärretä koulussa ollenkaan
- Opetuksen seuraamisessa oli vaikeuksia usein puolella nuorista/nuorista aikuista
- Usein sai käyttää erilaisia välineitä helpottamaan oppimista 27%, 3%, 4%
- Usein tarroja onnistumista keräsi/motivoidaan opiskelemaan toimivin keinoin 26%, 2%, 17%
- 24%, 19%, 27% vastaajista koki, että opettaja oli kiinnostunut usein mitä hänelle kuuluu
- 65%, 60%, 26% koki että opettaja ei ole lainkaan kiinnostunut mitä hänelle kuuluu
- Suurin osa kokee väsyvän koulun-käymisestä usein 60/81% (13-25v)
- Luvattomia poissaoloja 10%/13% (13-25)

VANHEMMAT

N121

HEIKKOUEDET

Mikä on nepsylapsesi sekä perheesi tilanne eri näkökulmista?

- Soiten palveluissa huomioidaan riittävästi lapsen pärjääminen pk/koulu 63%
- Päiväkodissa/koulussa tuetaan riittävästi lastani nepsyhaasteissa 58%
- Lapseni ei ole saanut riittävää tukea pk/koulu koska hänellä ei ollut nepsydg 54%
- Lapseni päiväkodissa/koulussa on riittävästi nepsyosaamista 45%

Lapseni ei ole saanut riittävää tukea päiväkodissa/koulussa, koska hänellä ei ollut nepsydiagnoosia

- Täysin samaa mieltä 15%
- Samaa mieltä 12%
- Jokseenkin samaa mieltä 26%
- Jokseenkin eri mieltä 26%
- Täysin eri mieltä 20%

SIVISTYS

N121

HEIKKOUEDET

- YLEISEN, TEHOSTETUN JA ERITYISEN tuen resurssit eivät ole riittävät (76%)
- konsultatiivista apua (59%) tai tukea/ohjausta (56%) nepsylapsen/-nuoren kanssa toimimiseen ei saada riittävästi omasta organisaatiosta
- nepsydg on merkitystä päiväkodin/koulun tukipalveluiden saatavuudessa (67%) ja dg viivästyminen vaikeuttaa päiväkodin/koulun työskentelyä (77%)
- Soitesta ei saada riittävästi kons. Apua (74%)
- Nepsytiimin toiminta ei näy, eikä tuo apua varhaiskasvatukseen (60%)

HAJAUMA n. 50%-50%

- Työyhteisöissä on yhteinen ymmärrys nepsylasten/-nuorten tarpeista
- Sivistyksen omissa tukitoimien suunnittelussa otetaan huomioon yhteistyön Soiten palveluiden kanssa
- Koen, että huoleni otetaan todesta ja asia etenee yhteydenottoni jälkeen
- nepsylasten/-nuorten vanhempien kanssa tehtävän yhteistyö koetaan haastavaksi

VAHVUUDET

- tunnistetaan neuropsykiatriset oireet (73%) ja omataan riittävästi ymmärrystä oireiden vaikutuksista lapsen/nuorten ja perheen arkeen (46%) (- ammatillinen koulutus > 37%)
- Otetaan arvioinneissa huomioon myös Soiten tekemiä arviointeja (44%)
- Ammatillisessa koulutuksessa Nepsytiimin toiminta näkyy ja on tuonut apua nuoren arjen tukemiseksi (48%)

SOITE

N60

HEIKKOUEDET

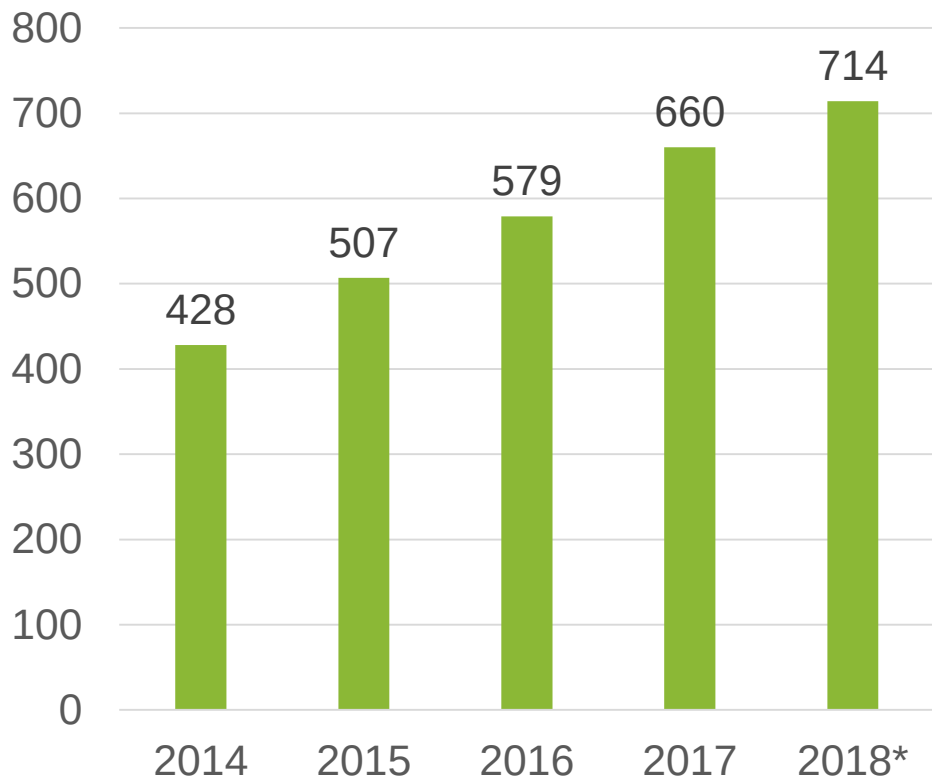
- Soiten terveyden-huollosta ei tarjota riittävästi jalkautuvia palveluja nepsylasten/-nuoren arkeen (koti/päiväkotikoulu) 59%

VAHVUUDET

- Toimitaan yhteistyössä nepsylapsen/-nuoren päiväkodin/koulun kanssa (55%)

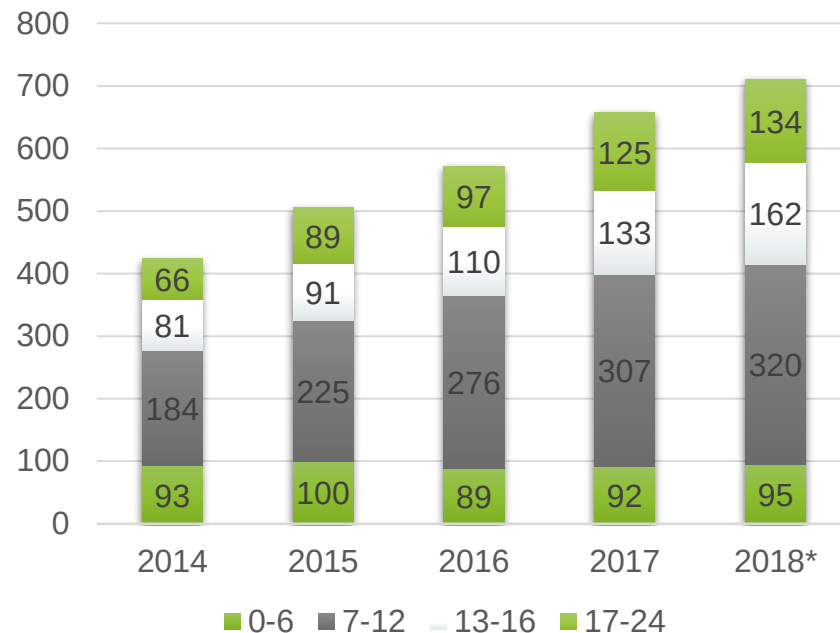
Potilaiden lukumäärä ja ikärakenne

Nepsy-lapset/-nuoret

- Vuonna 2015: 19 % enemmän nepsy-lapsia kuin edellisvuonna
- Vuonna 2016: 13 % enemmän nepsy-lapsia kuin edellisvuonna
- Vuonna 2017: 15 % enemmän nepsy-lapsia kuin edellisvuonna
- Vuonna 2018: 8 % enemmän nepsy-lapsia kuin edellisvuonna

Nepsy-lasten määrä ikäluokittain

- Alle kouluikäisten nepsy-lasten määrä on pysynyt vakiona

LAVA prosessi

● ARVIOINTIKOhteet (VAIKUTUKSET)

- Arviointinäkökulmien tunnistaminen (ohjausryhmä, vanhempien vertaistukiryhmät)
- Arviointikohteiden määrittäminen ja tiedonkeruuvaiheen valmistelu (ydinryhmä)

● TIEDONKERUU (valmistelijat)

- Toimintatilastot (Soite ja sivistys)
- Tiedonkeruu (vastaajat)

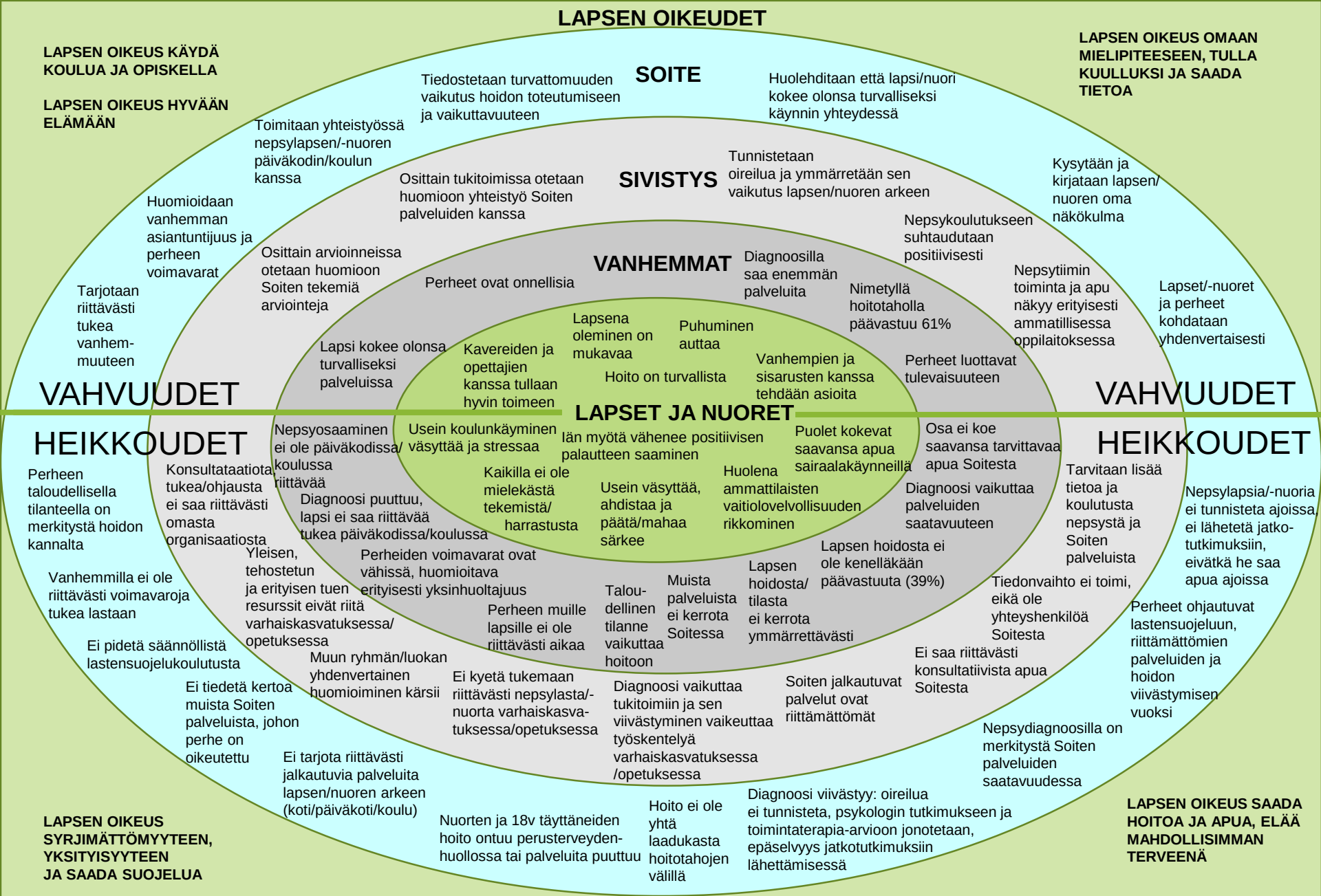
LAPSET JA NUORET N233 (2 sve)	VANHEMMAT N121 (3 sve)	SIVISTYS N121 (15 sve)	SOITE N60 (2 sve)	Soiten vastaukset 12/15 hoitotahosta
• 7-12v N27 • 13-16v N156 • 17-25v N50 <u>Asuinkunta:</u> • Kokkola 33 % • Perhonjokilaakso 33% • Lestijokilaakso 31% • Kruunupyy 1% • Muu 2%	<u>Nepsylapsen ikä</u> • 0-6v 24% • 7-12v 37% • 13-16v 34% • 17-25v 5% <u>Asuinkunta:</u> • Kokkola 65% • Perhonjokilaakso 22% • Lestijokilaakso 8% • Kruunupyy 1% • Muu 4%	• Varhaiskasvatus N40 • Perusopetus N58 • Ammatillinen koulutus N23 <u>Asuinkunta:</u> • Kokkola N73 • Perhonjokilaakso N34 • Lestijokilaakso N9 • Kruunupyy N0 • Muu N5	• Sosiaalityöntekijät/-ohjaajat 35% • Hoitohenkilökunta 34% • Terapeutit 13% • Muu 8% • Lääkärit 7% • Psykologi 3%	Lasten ja nuorten pkl Lasten psykiatrian pkl Lasten ja nuorten terapiapkl (0) Lastenpsykiatrinen osasto Nuorisopsykiatrian pkl Nuorisopsykiatrinen osasto Kehityspoliklinikka (0) Foniatria (0) Lasten ja nuorten kuntoutus Perheneuvola Neuvola Kouluterveydenhuolto Opiskeluterveydenhuolto Perhetukipalvelut Lastensuojelu

● TIETOJEN KÄSITTELY JA ANALYSOINTI

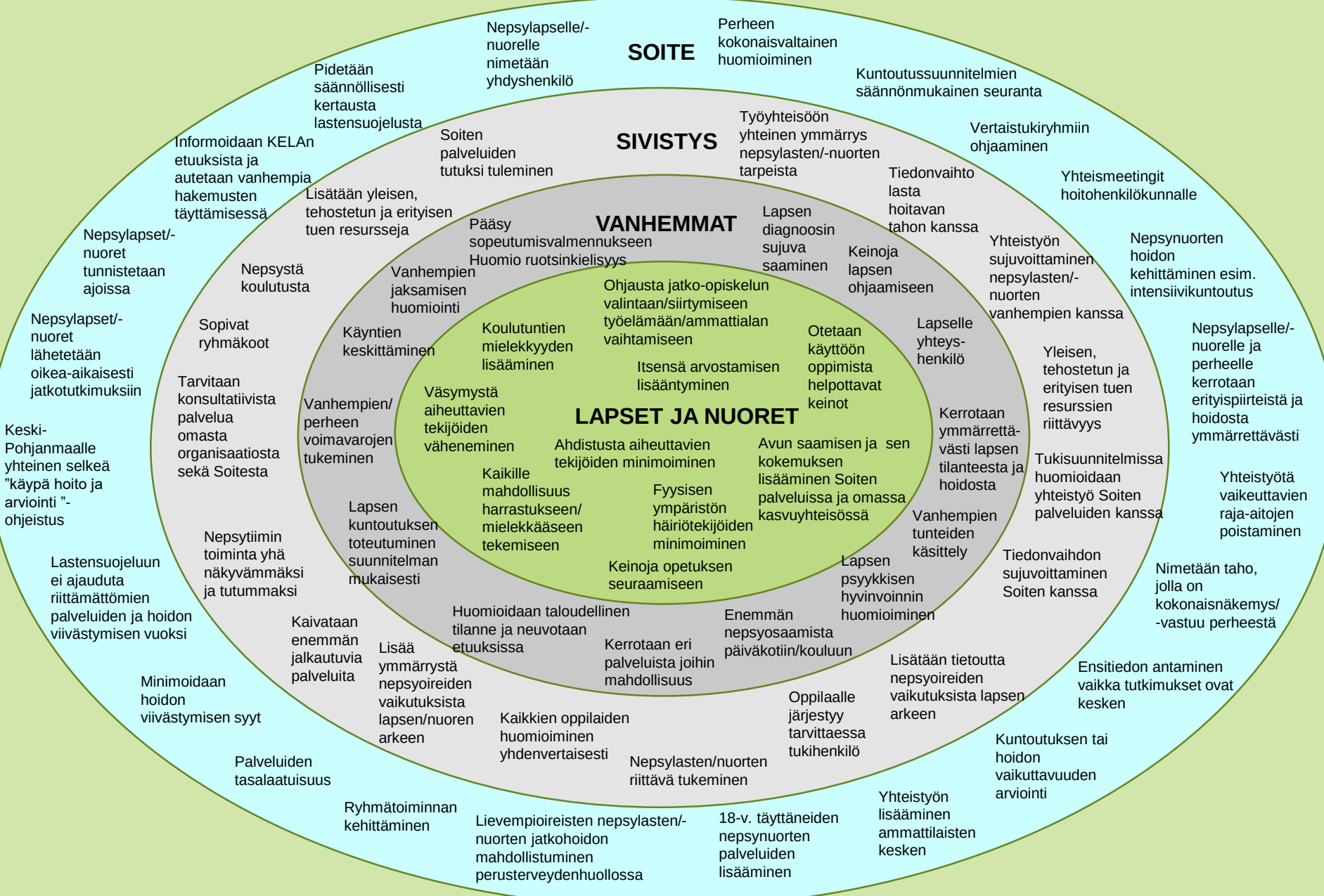
- Määrällinen ja laadullinen tieto
- Vaikutuksien systeeminen kokonaisnäkö, kehittämiskohteet ja lapsen oikeudet näkymät 1-4
- LAVA- asiakirja

● LAVAN KÄSITTELY JA ESITTELY: Ohjausryhmä 15.11. ja 29.11., Soiten PP johtoryhmä 4.12.2018, Soiten johtoryhmä 11.12.2018 (2019 > julkinen esittely sekä LP-johtoryhmä)

LAPSEN OIKEUKSIEN KOKONAISNÄKYMÄ

KEHITTÄMISNÄKÖKULMAT

LAPSEN OIKEUKSIEN NÄKYMÄ (1/4)

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Syrjimättömyysperiaatteen soveltaminen ei tarkoita identtistä kohtelua. (M. Rimpelä 2017).

Lapsilla ei ole samoja lähtökohtia (tieto-taito-ymmärrys) kuin aikuisilla, jonka vuoksi heidän tarpeet tulee huomioida omanaan.

Lapsien kohdalla tulee tehdä positiivista diskriminaatiota/erityiskohtelua, jossa lapsia väestöryhmänä tuetaan erityistoimin, jotta he eivät ole vaarassa jäädä eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin väestöryhmiin.

"Anpassningskurs på svenska lite närmare än Helsingfors."

- vanhempi

"Lapsen puolustamiseksi ja ymmärtämiseksi joutunut ponnistelemaan..."

- vanhempi

"Koko alueelle selkeä "Käypä arviointi ja kuntoutus" -ohjeistus, joka tasalaatuinen asuinpaikkakunnasta ja henkilöstöstä riippumatta"

- Soite

SYRJIMÄTTÖMYYTEEN

"Sekä koulussa että kotona on aikuisia, jotka pitävät minusta huolta."

- lapsi 7-12v

"Se että on kavereita ja otetaan mukaan leikkiin. Että saa olla oma itteni."

- lapsi 7-12v

"Että on pelirajoitukset ja karkkipäivä, että on kavereita ja saa käydä kavereilla."

- lapsi 7-12v

"On rankkaa nähdä kuinka lapsi kärsii ja ite kuitenkin ymmärsi, että avun tarve oli suuri..."

- vanhempi

"Huoli on vielä suurempi isommista lapsista, jo aikuistuneista nuorista, joiden on todella vaikea saada apua."

- vanhempi

"Perheiden kuuluisi saada tasavertaista tukea ja ohjausta paikkakunnasta riippumatta..."

- Soite

LAPSEN OIKEUS

YKSITYISYYTEEN JA SAADA SUOJELUA

"Huolta ja erilaisuuden kokemus, riittämättömyys, jäsentymätöntä ymmärtämättömyyttä."

- vanhempi

"Sosiaalista tilannetta ei kartoitettu kertaakaan. Yhtään sosiaalityöntekijää ei nähty."

- vanhempi

"Asioiden puheeksiottamisvaihe on se vaikein, silloin ei ole vielä mitään diagnoosia tai varmuutta, mikä on lapsella hätänä."

- sivistys

"Lastensuojelun ainut apu nepsyille on huostaanotto."

- vanhempi

Mitä LAVA kertoo?

Soiten palveluissa kohdataan lapset, nuoret ja perheet yhdenvertaisesti ja lapsen/nuoren näkökulma kirjataan. Palveluiden puuttuessa; tutkimuksiin odottaessa ja/tai hoidon viivästyessä, perheelle ei ole tukea tarjolla. Hoitotahojen hoidon laadussa on eroja. Perheet turvautuvat lastensuojeluun avun saamiseksi. Yli 16v täyttäneiden hoito ontuu ja palveluita puuttuu - perusterveydenhuollossa on puutteita.

Soiten ammattilaisten ja vanhempien mielestä perheen ja vanhempien voimavarat ovat vähissä, esim. tästä johtuen perheen muut lapset eivät saa riittävästi huomiota. Perheen talous vaikuttaa hoitoon.

LAPSEN OIKEUKSIEN NÄKYMÄ (2/4)

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Lapsella on oikeus saada apua ja hoitoa tarvitsemallaan tavalla sekä kokonaisvaltaisesti (psykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti).

Aikuisen vastuulla on selvittää ja arvioida mikä on lapsen edun mukaista.

Arvioida tulee mitkä asiat tukevat lapsen positiivista kehittymistä ja mitkä sitä vaarantavat (psykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti).

Aikuisen velvollisuus on suojella lapsen hyvinvointia ja terveyttä. Auttamalla vanhempia autetaan myös lasta.

*"Oikea-aikaista
tukea on vaikea
saada..."*

*"Kokonaisvaltaista
tukea ei saa, tuki
pirstaloituu..."*

- vanhempi

*"Ei saada selville
mikä mulla on ja
tehdään samoja
testejä kokoajan"
-nuori 13-16v*

*"...ettei tehdä päällekkäistä tai
vastakkaista työtä ja kuormiteta
sillä lasta ja perhettä..."*
- Soite

LAPSEN OIKEUS

SAADA HOITOA JA APUA, ELÄÄ MAHDOLLISIMMAN TERVEENÄ

*"Viralliset asiat jäävät
hoitamatta, uniongelmat,
työttömyys"- nuori 17-25v*

*"Nuorten asioihin ja varsinkin
syrjäytymiseen pitää puuttua!"
- nuori 17-25v*

*"Jos apu tehoaa ja on oikeaa voin
joskus olla vahvempi mitä olen
ikinä ollut" - nuori 13-16v*

*"On aivan uskomatonta, että me
nepsylasten vanhemmat
joudumme pois työelämästä
tukitoimien puutteesta."*
- vanhempi

*"Aina aloitetaan juttelut
uuden lääkärin kanssa siitä
mitä on ollut vaikka kaikki
lukee potilastiedoissa. Lapsi
joutuu kuulemaan aina
nämä negatiiviset asiat."*
- vanhempi

Mitä LAVA kertoo?

Nepsyoireita ei tunnisteta ajoissa (sivistys, Soite) ja tunnistamisesta huolimatta tutkimukset sekä diagnoosit viivästyvät. Odottamisen aikana ei saada apua. Diagnoosilla on merkitystä lapsen/nuoren avun saamiseen (sivistys, Soite). Soiten työyksiköissä ei ole riittävästi tietoa Soiten muista palveluista perheille. Jalkautuvat palvelut ovat riittämättömiä. Hoidon vaikuttavuuden systemaattisessa arvioinnissa on puutteita.

Lapsen/nuoren hoidosta ei ole kenelläkään päävastuuta ja perheen tilanteen kokonaisnäkemys puuttuu. Perheet ja sivistyksen ammattilaiset eivät tiedä kehen ottaa yhteyttä Soiteessa. Hoitokäynnit koetaan turvallisiksi, mutta palveluiden piirissä olevista nuorista/nuorista aikuisista kuitenkin vain puolet koki saavansa apua sairaalakäynneillään. Lapset/nuoret kokevat usein väsymistä, ahdistusta, päänsärkyä ja vatsakipua. Erityisesti koulunkäynti/ opiskelu mainittiin syiksi.

Soiten palveluissa huomioidaan vanhemman asiantuntijuus ja perheen voimavarat. Perheet kokevat vahvasti voimavarojen olevan vähissä ja perheen taloudellinen tilanne aiheuttaa huolta (erityisesti yksinhuoltajat). Perheet suhtautuvat pääsääntöisesti tulevaisuuteen positiivisesti ja he ovat onnellisia.

**Lapsen vanhempien pitää
huolehtia lapsen kasvatuksesta
ja hoidosta. Valtion ja kuntien
täytyy auttaa vanhempia jos he
tarvitsevat apua.**

*" Pitkä tie ensi kontaktista
diagnoosiin." - vanhempi*

*" Kun sitten lopulta
pääsimme
tutkimuksiin kaikki tehtiin
yhdessä rysäyksessä ja
käyntejä oli enemmän kuin
pää kesti kenelläkään..."*
- vanhempi

*" Vanhempien alkoholin käyttö kotona
ja vapaa-ajalle kun kaverit eivät tunnu
haluavan olla kanssani" - nuori 13-16v*

LAPSEN OIKEUKSIEN NÄKYMÄ (3/4)

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Lapsella on oikeus tulla kuulluksi häntä koskevissa asioissa. Lapsen on kyettävä ymmärtämään hänelle kerrotut asiat ja kertomaan mielipiteensä ikätasonsa kykyjen mukaisesti.

Aikuisten täytyy ottaa huomioon lapsen mielipide, kun he päättävät lapsen asioista. Heidän täytyy myös kertoa päätöksestä niin, että lapsi ymmärtää sen.

"No sillee et pelkää että sua ei ymmärretä"
- nuori 13-16v

"jos kysyn niin saan hieman apua mutta minua ei aina ymmärretä"
- nuori 13-16v

"Laajentakaa näkökulmaanne ja pitäkää lasta lapsena joka kehittyy omalla rytmillään."
- vanhempi

"kuullaan ja huomioidaan lapsen näkökulma kunkin tahon kanssa toimimisesta"
- Soite

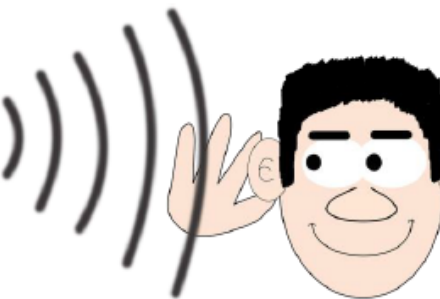
Mitä LAVA kertoo?

Lapsen/nuoren näkökulma kysytään ja kirjataan Soiten palveluissa. Lapset/nuoret kokevat ilo avun saamisessa, kun heidän huolet otetaan tosissaan, joku kuuntelee, saa puhua ja tulee ymmärretyksi. Huolena lapsilla/nuorilla on vaitiolovelvollisuuden rikkominen. Soiten palveluissa on puutteita kertoa lapselle/nuorelle hänen erityispiirteistään ja tuen tarpeesta/hoidosta.

Lapsena oleminen on mukavaa. Lapset ja nuoret kokevat pääsääntöisesti, että aikuiset ottavat heidän huolensa todesta ja heitä arvostetaan. Puolet nuorista/nuorista aikuisista kokevat voivansa keskustella asioista vanhempiensa kanssa.

LAPSEN OIKEUS

**TULLA KUULLUKSI JA
KUULLA ASIOISTA
YMMÄRRETTÄVÄSTI**

**LAPSEN OIKEUS OMAAN
MIELIPITEESEEN**

"ei syylistämistä vaan keinoja ja rohkaisua"
- Soite

"Tiedän että minusta välitetään"
- nuori 13-16v

"Hänen tapansa kohdata nepsy-lapsemme on esimerkillinen, ei suuria ja kalliita terapioidia vaan kuunteleva ja ymmärtävä ulkopuolinen aikuinen. Hänen tapaamiset on lapsellemme äärimmäisen tärkeitä, hänen neuvot ja ohjeet kantaa arjessa..."
- vanhempi

"Selkeä ja kansantajuinen kommunikointi"
- Soite

"en halua, että niitä kerrotaan eteenpäin :("
- nuori 13-16v

"Haluan sanoa sen, että jokaisella lapsella ja vanhemmalla omtulisi olla oikeus tulla kuulluksi ja saada apua hyvissä ajoin."
- vanhempi

"lapsi pitää kohdata yksilönä" - Soite

"Puheenviivästyminen takia lapsella ei ole ollut keinoja ilmaista itseään ymmärrettävästi ja se on aiheuttanut turhautumista ja kiukkukohtauksia."
- vanhempi

LAPSEN OIKEUKSIEN NÄKYMÄ (4/4)

Mitä tämä oikeus tarkoittaa?

Lapsella on oikeus käydä koulua. Koulun täytyy antaa lapselle tietoja ja taitoja. Aikuisen vastuulla on tunnistaa lapsen avun ja hoidon tarve.

Suomen uuden opetussuunnitelman keskeisinä tavoitteina on vahvistaa oppilaan aktiivisuutta, lisätä opiskelun merkityksellisyyttä ja mahdollistaa onnistumisen kokemukset jokaiselle oppilaalle. Lapsia ja nuoria ohjataan ottamaan vastuuta opiskelustaan ja jokaista oppilasta tuetaan opinnoissaan. Oppilas asettaa tavoitteita, ratkaisee ongelmia ja arvioi oppimistaan tavoitteiden pohjalta. Oppilaan kokemukset, tunteet, kiinnostuksen kohteet ja vuorovaikutus toisten kanssa luovat pohjaa oppimiselle. Opettajan tehtävänä on opettaa ja ohjata oppilaita elinikäisiksi oppijoiksi ottamalla huomioon oppilaiden yksilölliset tavat oppia.
(Opetushallituksen nettisivut 10.12.2018)

"yhteistyö kodin ja koulun kanssa, jotta saataisiin yhteinen käsitys nuoren tilanteesta ja tehtyä yhdessä suunnitelma jatkosta, johon kaikki voivat sitoutua" - Soite

"Ja luokkalaideni aikalailla vihaa minua koska saan erityiskohtlrua eli enemmän tukea kuin muut." - nuori 13-16v

"Diagnoosit viivästyivät, tuki päivähoitossa ja koulussa irtoaa vain paperilla olevilla diagnooseilla eikä aina niilläkään." - vanhempi

"Tilanteen ja avunsaannin pitkittyessä muu luokka ja henkilökunta kuormittuu todella paljon ja käytännössä saattaa olla, että yksi lapsi vie koko muun koulun huomion." - sivistys

"Kun ryhmässä on nepsy-nuoria se pitäisi huomioida ryhmän koossa." - sivistys

"ku osaa jotai tai opettajaa kiinnostaa oikeesti miten kotona tai miuten menee." - nuori 13-16v

"oppiminen viivästynyt kun ei ole päästy avun ja tuen piiriin ajoissa. koulussa ei otettu tosissaan oppimisvaikeutta. Itsetuntoon pojalla vaikuttanut." - vanhempi

"Mielenterveysongelmia ei oteta tarpeeksi tosissaan ja auteta oppilasta opiskelemaan niiden kanssa." - nuori 17-25v

"toivoisin jatkossa nopeampaa reagointia ja puuttumista ongelmiin jo koulussa ja eskarissa, että ongelmat eivät pääsisi niin pahoiksi, että lapsi menettää mielenkiinnon koko oppimista kohtaan kun tuntee että ei osaa mitään, kun muut menevät eteenpäin." - vanhempi

LAPSEN OIKEUS

KÄYDÄ KOULUA JA OPIKELLA

LAPSEN OIKEUS HYVÄÄN ELÄMÄÄN

"Opettajat, he ovat kunnustavia ja keksivät hauskoja opiskelutapoja (erilaista kuin 75minuutin luennoti)." - nuori 17-25v

Mitä LAVA kertoo?

Sivistyksen ammattilaiset eivät saa tukea/konsultaatiota omasta organisaatiosta eivätkä Soitesta. Yhteistyö Soiten ja sivistyksen välillä ei toimi. Tiedonvaihto ammattilaisten välillä on puutteellista. Sivistyksen tukitoimissa ja arvioinneissa huomioidaan vain osittain Soiten palvelut ja arvionnit. Sivistys kokee omat yleisen-, tehostetun- ja erityisestuen resurssit riittämättömiksi. Sivistyksen puolella ei ole riittävästi neuvotusta aiheesta, koulutusta aiheesta toivotaan lisää. Soiten jalkautuvat palvelut koetaan riittämättömiksi sivistyksen arkeen.

Lapset/nuoret tulevat pääsääntöisesti hyvin toimeen koulu-/opiskelukavereiden ja opettajien kanssa. Kuitenkin koetaan vahvasti, että opettajia ei kiinnosta mitä heille kuuluu. Suurin osa nuorista/nuorista aikuisista kokee väsyvänsä koulunkäymisestä usein ja opetuksen seuraamisessa on vaikeuksia. Oppimista helpottavien työvälineiden käytössä on puutteita. Melu, luokahuoneen ahtaus, valaistus yms. häiritsee useimpia.

Koulunkäynnin osalta lapset/nuoret eivät saa riittävästi tukea ja he kokevat että iän myötä positiivisen palautteen määrä vähenee. Nuorilla aikuisilla on selkeä tarve saada ohjausta jatko-opiskelun valintaan/ ammattialan vaihtoon/ siirtymiseen työelämään.

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

soite

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja
terveyspalvelukuntayhtymä

Teija Roiha, Soite

teija.roiha@soite.fi

Katja Kivioja os. Hakola,

Tmi EVAus-palvelut Kivioja

katja.hakola@kase.fi

stm.fi/lape
#lapemuutos
#kärkihanke